

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

©2021 ДЖИГОРА О. М.

УДК 338:98
JEL Classification: R11

Джигора О. М.

Напрями реалізації регіональної політики в контексті забезпечення економічної безпеки

Мета статті полягає у визначенні основних напрямів реалізації регіональної політики в контексті забезпечення економічної безпеки. Доведено, що державна регіональна політика є невід'ємною частиною політики держави, спрямованої на просторову організацію території регіону, підтримання балансу, усунення регіональної диференціації. Розглянуто механізм забезпечення регіональної політики. Визначено повноваження суб'єктів регіональної політики в Україні. Охарактеризовано глобальні та локальні цілі регіональної політики, розроблено ієрархію цілей у контексті забезпечення економічної безпеки регіону. Визначено оцінки локальних цілей регіональної політики щодо досягнення стратегічної цілі регіональної політики. Виділено основні глобальні цілі регіональної політики, зокрема: територіальна цілісність, соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток, сталий розвиток багатогалузевої конкурентоспроможної економіки регіону, розвиток сільських і прилеглих до міст територій, розвиток людського капіталу та підвищення стандартів якості життя населення, ефективне управління регіональним розвитком. Визначено, що найвищі оцінки для досягнення стратегічної цілі регіональної політики мають такі локальні цілі: захист регіональних інтересів, єдність територіального простору, запобігання поглибленню диспропорцій регіонального розвитку, раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для підвищення його продуктивності, розвиток конкурентоспроможного промислового сектора.

Ключові слова: регіональна політика, економічна безпека регіону, цілі регіонального розвитку, стратегічна ціль, глобальна ціль.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-73-81>

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Формул.:** 4. **Бібл.:** 8.

Джигора Ольга Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної безпеки, державного управління та адміністрування, Державний університет «Житомирська політехніка» (вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005, Україна)

E-mail: olia.bondarevska@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8490-3917>

Scopus Author ID: 57216154797

UDC 338:98
JEL Classification: R11

Dzhyhora O. M. Areas of Regional Policy Implementation with Reference to Ensuring Economic Security

The article is aimed at identifying the main areas of regional policy with reference to ensuring economic security. It is proved that the state regional policy is an integral part of the state policy aimed at providing the spatial organization of a region, maintaining balance, eliminating regional differentiation. The mechanism of regional policy provision is considered. The powers of regional policy actors in Ukraine are specified. The global and local goals of regional policy are characterized, the goal hierarchy is created with respect to ensuring regional economic security. Estimates of the local goals of regional policy on achieving the strategic goal of regional policy are defined. The main global goals of regional policy are highlighted, in particular: territorial integrity, socio-economic integration and spatial development, sustainable development of the region's diversified competitive economy, development of rural territories and territories adjacent to cities, development of human capital and life quality, effective regional development management. It is determined that the following local goals are estimated highest for achieving the strategic goal of regional policy: protection of regional interests, territorial unity, prevention of deepening imbalances in regional development, rationalization of agricultural production pattern aimed at increasing its productivity, development of a competitive industrial sector.

Keywords: regional policy, economic security of the region, goals of regional development, strategic goal, global goal.

Fig.: 2. **Tabl.:** 4. **Formulae:** 4. **Bibl.:** 8.

Dzhyhora Olha M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Security, Public Management and Administration, Zhytomyr Polytechnic State University (103 Chudnivska Str., Zhytomyr, 10005, Ukraine)

E-mail: olia.bondarevska@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8490-3917>

Scopus Author ID: 57216154797

Вступ. У забезпеченні стабільного економічного розвитку регіонів, створенні рівних умов життя для населення, збереженні територіальної цілісності й економічної безпеки важливу роль відіграє вибрана регіональна політика, яка потребує врахування специфіки розвитку кожного регіону. Подолання диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів, високого рівня міжрегіональних і внутрішньорегіональних асиметрій є пріоритетним напрямом регіональної політики. Крім того, вона має бути спрямована на розвиток і стимулювання конкурентних засад економіки, забезпечення рівних можливостей для провадження економічної діяльності бізнесом і населенням, рівного доступу населення до соціальних, адміністративних та інших послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження підходів до управління регіонами, визначення напрямків регіонального розвитку, засад розробки та здійснення регіональної політики, виявлення особливостей державної регіональної політики, окреслення їх суб'єктів та об'єктів розглянуто у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як Е. Алаєв, О. Амоша, Г. Балабанов, З. Варналії, С. Галуза, З. Герасимчук, М. Долішній, Л. Зайцева, О. Крайник, Н. Кузнецов, А. Мазур, Т. Максимова, С. Мельник, А. Мокій, С. Романюк, У. Садова, В. Симоненко, Д. Стеченко, І. Сторонянська, Л. Тарангул, М. Чумаченко, А. Шевчук, Б. Штульберг, С. Шульц та ін.

На сьогодні в процесі забезпечення державної регіональної політики вітчизняні науковці виділяють низку проблем. Так, політика бюджетного вирівнювання, проголошена реформою бюджетної децентралізації, лише ускладнила економічну ситуацію регіонів України, при цьому будучи пріоритетним напрямком реалізації політики регіону. Необхідність розробки абсолютно нових заходів реалізації державної регіональної політики в цей час визнана актуальною на державному рівні.

Мета статті – визначити основні напрями реалізації регіональної політики в контексті забезпечення економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Системна криза, що загострила внутрішні проблеми регіонів України, викликала необхідність переходу до інноваційного шляху розвитку регіональної економіки і нової системи управління, яка заснована на відповідному наборі інструментів державного управління і регулювання. Таким чином, кризові умови не лише створили передумови для нового вектора управління, але й стали формувати нові підходи регіональної політики, що використовуються для прискореного розвитку регіонів.

Державна регіональна політика є невід'ємною частиною політики держави, спрямованої на просторову організацію території регіону і розміщення продуктивних сил, підтримання балансу, усунення регіональної диференціації, підтримання гідного рівня життя населення відповідно до прийнятої державної стратегії регіонального розвитку. Ефективність регіональної політики на субнаціональному (регіональному) рівні визначається здатністю органів місцевої влади успішно використовувати наявний ресурсний потенціал і реалізувати конкурентні переваги території [2; 6].

Теоретичною основою системи управління, що реалізує суспільно значущі пріоритети регіонального розвитку, є сукупність принципів, які відображають об'єктивні закономірності процесу суспільно-економічного відтворення. Поряд із загальновідомими класичними принципами, такими як принцип економічної ефективності, соціальної справедливості, збереження екологічної рівноваги, комплексного підходу, в числі першочергових слід також зазначити принципи державно-приватного партнерства, випереджаючого розвитку інфраструктури, кластерного підходу [1; 8].

Регіональний розвиток і розв'язання наявних проблем можливі лише при використанні внутрішніх і зовнішніх можливостей регіонів та запровадженні ефективного механізму забезпечення регіональної політики (рис. 1).

Для оцінювання внесків окремих цілей регіональної політики в досягненні її стратегічної мети – динамічного та збалансованого розвитку регіонів України, підвищення рівня життя населення, використовуємо метод Сааті.

Досягнення стратегічної мети, яка являє собою перший рівень в ієрархії, передбачає досягнення таких глобальних цілей: територіальна цілісність, соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток регіонів, сталий розвиток багатогалузеві конкурентоспроможної економіки регіонів, розвиток сільських і прилеглих до міст територій, розвиток людського капіталу та підвищення стандартів якості життя населення, ефективне управління регіональним розвитком.

Кожна з них передбачає реалізацію напрямів забезпечення економічної безпеки регіону (досягнення локальних цілей), які складають нижчий рівень ієрархії. Позначимо стратегічну ціль регіонального розвитку через A , глобальні цілі, що забезпечують її досягнення, через G_j , відповідні напрями забезпечення ЕБР (локальні цілі) через L_{ij} . Перелік цілей регіональної політики наведено в табл. 1.

Ієрархія цілей у контексті забезпечення економічної безпеки регіону відображається графом, наведеним на рис. 2.

Для кожної множини локальних цілей регіональної політики $\{L_{ij}\}$, що відповідають певній глобальній цілі G_j , побудуємо матрицю M_i попарних переваг, елементи якої визначаємо на основі шкали Сааті, що наведена в табл. 2.

На основі одержаних матриць M_i визначаємо нормалізовані вектори W_i відносних цінностей локальних цілей. Ці вектори мають вигляд:

$$W_i = (w_{i1}, w_{i2}, \dots, w_{i n(i)}), \quad (1)$$

де $n(i)$ – кількість локальних цілей, що відповідають i -й глобальній цілі.

Величини w_{ij} визначаються діленням середнього геометричного елементів j -го рядка матриці M_i на суму середніх геометричних всіх рядків цієї матриці.

Для визначення власних чисел λ_j , відповідних одержаним векторам W_j , ділимо компоненти добутоків $M_i W_i$ на відповідні компоненти векторів W_i та обчислюємо середні арифметичні компонент одержаних векторів. Одержимо такі значення:

$$\lambda_1 = 0,877; \lambda_2 = 7,699; \lambda_3 = 2; \lambda_4 = 6,6; \lambda_5 = 4,1213.$$

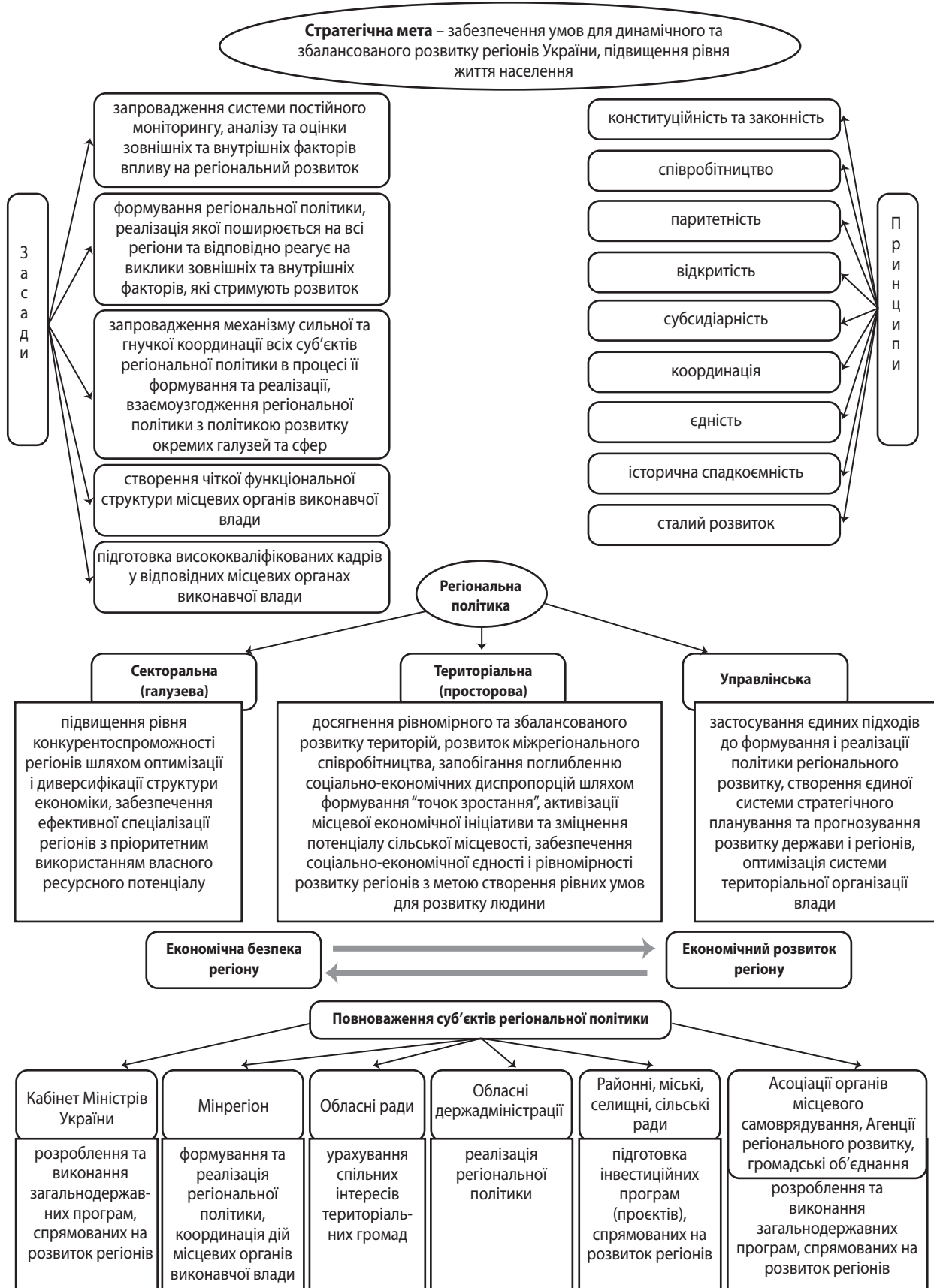

Рис. 1. Механізм забезпечення регіональної політики

Джерело: авторська розробка

Таблиця 1

Цілі регіональної політики [4]

Глобальні цілі, G_i	Локальні цілі, L_{ij}	Позначення
Територіальна цілісність, соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток (G_1)	1.1. Захист регіональних інтересів, єдність територіального простору	L_{11}
	1.2. Запобігання поглибленню диспропорцій регіонального розвитку	L_{12}
	1.3. Розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва	L_{13}
Сталий розвиток багатогалузевої конкурентоспроможної економіки регіону (G_2)	2.1. Розвиток конкурентоспроможного промислового сектора	L_{21}
	2.2. Розвиток високотехнологічного аграрного сектора	L_{22}
	2.3. Підвищення рівня інвестиційної та інноваційної привабливості регіону	L_{23}
	2.4. Розвиток підприємницького середовища, зміцнення малого та середнього бізнесу	L_{24}
	2.5. Підвищення рівня енергоефективності, диверсифікація джерел енергопостачання	L_{25}
	2.6. Розвиток транспортної інфраструктури	L_{26}
	2.7. Реалізація туристичного потенціалу, збереження культурної спадщини	L_{27}
Розвиток сільських і прилеглих до міст територій (G_3)	3.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для підвищення його продуктивності	L_{31}
	3.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо міст для підвищення рівня привабливості проживання у них	L_{32}
Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів якості життя населення (G_4)	4.1. Сприяння продуктивній зайнятості населення, розвиток інтелектуального капіталу	L_{41}
	4.2. Створення умов для покращення здоров'я населення	L_{42}
	4.3. Забезпечення населення комфортними та безпечними умовами проживання, в т.ч. якісними житлово-комунальними послугами	L_{43}
	4.4. Забезпечення надання населенню якісних освітніх послуг	L_{44}
	4.5. Збереження навколишнього природного середовища	L_{45}
	4.6. Підвищення соціальної активності населення	L_{46}
Ефективне управління регіональним розвитком (G_5)	5.1. Прискорення впровадження реформи децентралізації влади, адміністративно-територіального устрою	L_{51}
	5.2. Узгодження процесів стратегічного та середньострокового планування на центральному, регіональному, місцевому рівнях	L_{52}
	5.3. Впровадження секторальних реформ у сферах освіти, охорони здоров'я, земельних відносин, надання адміністративних, соціальних послуг	L_{53}
	5.4. Інституційне забезпечення регіонального розвитку	L_{54}

Щоб перевірити узгодженість елементів матриць попарних порівнянь, визначаємо індекси узгодженості:

$$J_i = \frac{\lambda_i - m_i}{m_i - 1}, \quad (2)$$

де m_i – число локальних цілей, які відповідають i -й глобальній цілі.

Одержані числа порівнюємо із табличними значеннями. Якщо індекс узгодженості не перевищує 10 % від табличного значення, дані вважаємо узгодженими. Результати дослідження відображено в табл. 3.

Для множини глобальних цілей $G = \{G_1, G_2, G_3, G_4, G_5\}$ побудуємо матрицю M попарних переваг і визначимо нормалізований вектор $W = \{w^1, w^2, w^3, w^4, w^5\}$ відносних цінностей глобальних цілей.

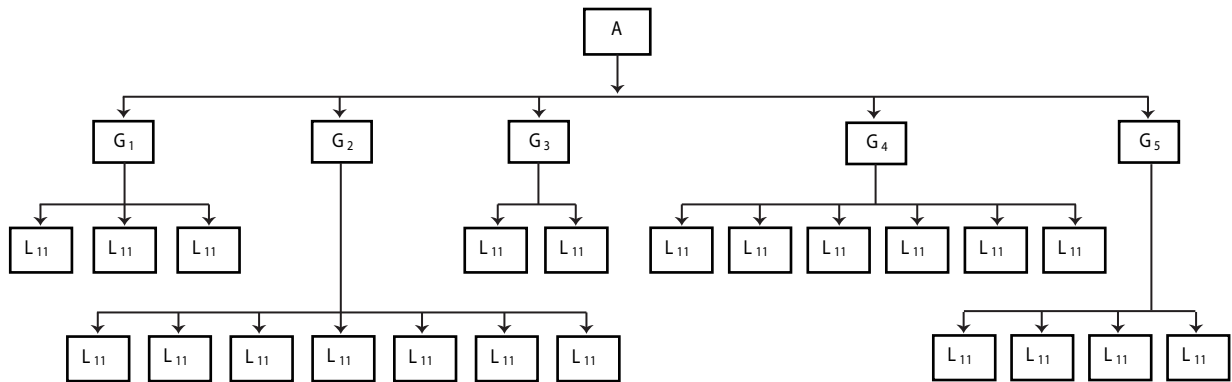

Рис. 2. Ієрархія цілей регіональної політики у контексті забезпечення ЕБР

Таблиця 2

Шкала відносної вагомості критеріїв

Інтенсивність відносної вагомості	Визначення
<i>Однозначна (точна) оцінка</i>	
1	Рівнозначна вагомість
3	Помірна перевага
5	Середня перевага
7	Перевага вища середньої
9	Значна перевага
<i>Компромісні випадки (проміжні рішення між двома сусідніми оцінками)</i>	
2	Між рівнозначною вагомистю та помірною перевагою
4	Між помірною та середньою перевагою
6	Між середньою перевагою та перевагою вище середньої
8	Між перевагою вище середньої та значною перевагою

Джерело: авторська розробка

Для множини глобальних цілей $G = \{G_1, G_2, G_3, G_4, G_5\}$ побудуємо матрицю M парних переваг і визначимо нормалізований вектор $W = \{w^1, w^2, w^3, w^4, w^5\}$ відносних цінностей глобальних цілей. Для визначення власного числа λ , відповідного векторові W , ді-

лимо компоненти добутку MW на відповідні компоненти вектора W та обчислюємо середні арифметичні компоненти одержаного вектора. Одержимо значення $\lambda = 1,104$.

Щоб перевірити узгодженість елементів матриці попарних порівнянь, визначаємо індекс узгодженості:

$$J = \frac{\lambda - m}{m - 1}, \tag{3}$$

де m – число глобальних цілей.

Визначимо оцінки локальних цілей регіональної політики щодо досягнення стратегічної цілі регіональної політики. Ці оцінки визначаємо із рівностей:

$$w^{ij} = w^i w_{ij}, \tag{4}$$

де w^{ij} – оцінка локальної цілі L_{ij} регіональної політики щодо досягнення стратегічної цілі A ;

w_{ij} – оцінка локальної цілі L_{ij} регіональної політики щодо досягнення глобальної цілі G_i (визначається компонентами вектора W_i);

w^i – оцінка глобальної цілі G_i регіональної політики щодо досягнення її стратегічної цілі A (визначається компонентами вектора W).

Результати обчислень відображено в табл. 4.

Таким чином, найвищі оцінки щодо досягнення стратегічної цілі регіональної політики мають такі локальні цілі:

1. Захист регіональних інтересів, єдність територіального простору (оцінка 0,18703).

Нагальною потребою сьогодення є збереження єдності територіального простору держави з урахуванням на-

Таблиця 3

Перевірка узгодженості елементів матриць попарних порівнянь

i	m_i	Середні арифметичні компонент, λ_i	Індекси узгодженості, J_i	Табличне значення індексу узгодженості	Висновок
1	3	0,877	-1,062	0,58	Узгоджено
2	7	7,699	0,1165	1,32	Узгоджено
3	2	2	0	0	Узгоджено
4	6	6,6	0,120	1,24	Узгоджено
5	4	4,1213	0,0404	0,9	Узгоджено

Джерело: авторська розробка

Таблиця 4

Оцінки локальних цілей і глобальних цілей регіональної політики

Глобальні цілі	Локальні цілі	Оцінка локальної цілі регіональної політики щодо досягнення відповідної глобальної цілі	Оцінка глобальної цілі регіональної політики щодо досягнення її стратегічної цілі	Оцінка локальної цілі регіональної політики щодо досягнення її стратегічної цілі
1	2	3	4	5
Ціль 1. Територіальна цілісність, соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток	Захист регіональних інтересів, єдність територіального простору	0,52784	0,35432	0,18703
	Запобігання поглибленню диспропорцій регіонального розвитку	0,33252	0,35432	0,11782
	Розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва	0,13965	0,35432	0,04948
Ціль 2. Сталий розвиток багатогалузевої конкурентоспроможної економіки регіону	Розвиток конкурентоспроможного промислового сектора	0,29097	0,26853	0,07813
	Розвиток високотехнологічного аграрного сектора	0,23120	0,26853	0,06208
	Підвищення рівня інвестиційної та інноваційної привабливості регіону	0,21619	0,26853	0,05805
	Розвиток підприємницького середовища, зміцнення малого та середнього бізнесу	0,12024	0,26853	0,03229
	Підвищення рівня енергоефективності, диверсифікація джерел енергопостачання	0,09206	0,26853	0,02472
	Розвиток транспортної інфраструктури	0,02998	0,26853	0,00805
	Реалізація туристичного потенціалу, збереження культурної спадщини	0,01935	0,26853	0,00520
Ціль 3. Розвиток сільських і прилеглих до міст територій	Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для підвищення його продуктивності	0,75000	0,11744	0,08808
	Розвиток сільських територій та периферії навколо міст для підвищення рівня привабливості проживання у них	0,25000	0,11744	0,02936
Ціль 4. Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів якості життя населення	Сприяння продуктивній зайнятості населення, розвиток інтелектуального капіталу	0,40031	0,11565	0,04629
	Створення умов для покращення здоров'я населення	0,23112	0,11565	0,02673
	Забезпечення населення комфортними та безпечними умовами проживання, в т.ч. якісними житлово-комунальними послугами	0,19064	0,11565	0,02205
	Забезпечення надання населенню якісних освітніх послуг	0,09681	0,11565	0,01120
	Збереження навколишнього природного середовища	0,05309	0,11565	0,00614
	Підвищення соціальної активності населення	0,02802	0,11565	0,00324

1	2	3	4	5
Ціль 5. Ефективне управління регіональним розвитком	Прискорення впровадження реформи децентралізації влади, адміністративно-територіального устрою	0,43934	0,14406	0,06329
	Впровадження секторальних реформ у сферах освіти, охорони здоров'я, земельних відносин, надання адміністративних, соціальних послуг	0,31066	0,14406	0,04475
	Узгодження процесів стратегічного та середньострокового планування на центральному, регіональному, місцевому рівнях	0,14645	0,14406	0,02110
	Інституційне забезпечення регіонального розвитку	0,10355	0,14406	0,01492

Джерело: авторська розробка

явних регіональних відмінностей. Реалізація регіональної політики має забезпечувати використання міжрегіональних відмінностей як можливостей для розвитку та недопущення їх перетворення на проблеми національної єдності та безпеки. Захист регіональних інтересів неможливий без збереження територіальної цілісності, непорушності кордонів, недоторканності та невідчужуваності території.

Причинами спровокованого зовні суспільного напруження та тимчасових територіальних втрат, яких зазнала Україна, стали суттєві розбіжності поглядів на ключові для майбутнього країни питання, збільшення соціально-економічних диспропорцій між регіонами, неактивна міжрегіональна співпраця, виникнення в деяких регіонах ознак замкнених політико-економічних систем з вираженими власними інтересами, що іноді суперечили інтересам держави [3].

Посилення замкнутості регіональних господарських комплексів, підвищення в їх діяльності ролі зовнішньо-економічних зв'язків призвели до дезінтеграції регіонів, а нерівномірність регіонального розвитку та висока диференціація рівня життя населення, відсутність системної україноцентричної гуманітарної політики позначились на зростанні соціального напруження та уповільненні динаміки суспільних трансформацій [7]. Сепаратистські настрої зародились і мали прояв саме в тих регіонах, де органи місцевого самоврядування за пасивності центральних органів недооцінювали державний статус української мови, нехтували національними культурними традиціями, сприяли просуванню російського інформаційного, ідеологічного, історичного та культурного продукту.

Тому паралельно з проведенням економічних і політичних реформ доцільно зосередити увагу на системній гуманітарній політиці в освітній, мовно-культурній, інформаційній і конфесійній сферах. Пріоритетним завданням повинні стати ідентифікація загроз у гуманітарній сфері, які є матеріально невідчутними та не відразу помітними, але за своєю природою є стратегічними загрозами, та формування ефективного механізму забезпечення гуманітарної безпеки територіальних систем.

2. Запобігання поглибленню диспропорцій регіонального розвитку (оцінка 0,11782).

Протягом останніх років недооцінювалась проблема поглиблення соціально-економічних і гуманітарних диспропорцій між регіонами як загроза безпеці на регіональному та державному рівнях, увага зосереджувалася лише на забезпеченні позитивної тенденції макроекономічних показників. Але досягнення безпеки та гармонійного розвитку регіонів неможливе без зменшення диспропорцій їх соціально-економічного та гуманітарного розвитку. Загрозами є як низький (призводить до зубожіння та погіршення соціально-психологічного стану населення), так і високий (регіон-донор має певні переваги перед іншими регіонами) рівень економічного розвитку, а також різниця в гуманітарному розвитку [5].

Крім того, зменшення дисбалансів у економічному розвитку територій, визначення слабких ланок і «вузьких місць» регіонального розвитку, планування розвитку регіонів з метою вирівнювання їх економічної спроможності є однією з умов збереження єдності територіального простору. При цьому важливо не тільки надавати додаткові дотації слабким територіям, а й створювати нові центри зростання, використовуючи для цього конкурентні переваги таких територій. Адже нарощування дотування проблемних регіонів призвело до небажання органів місцевого самоврядування докладати зусиль до пошуку фінансових ресурсів для забезпечення економічного розвитку.

3. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для підвищення його продуктивності (оцінка 0,08808).

Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність як регіонів, так і держави в цілому. Зайнятість сільського населення сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток сільських територій, захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Доцільно зосередити увагу на додаткових можливостях, які не використовувались у традиційних моделях управління аграрним сектором, зокрема:

- розвиток органічного сільськогосподарського виробництва, що забезпечує стабілізацію та відновлення якісних параметрів земельних ресурсів, гарантує диверсифікацію видів продовольства та забезпечує населення якісними продуктами харчування, відкриває перспективу соціального та економічного зростання сільської місцевості завдяки експорту сертифікованої продукції на світові ринки за значно вищими цінами;
- перехід від традиційного сільськогосподарства до більш складного і сучасного: регіони України мають невикористаний сільськогосподарський потенціал у галузі вирощування овочів та фруктів (в т. ч. міжсезонного виробництва ранніх овочів), переробки харчової продукції, виробництві екологічно чистих продуктів харчування;
- дотримання балансу між рослинництвом і тваринництвом;
- диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток і поширення неаграрних видів бізнесу (народні промисли, ремесла, сільський зелений туризм);
- надання сільськогосподарським виробникам (особливо дрібним фермерським господарствам) доступу до фінансових ресурсів, необхідних для вдосконалення технології та впровадження інновацій для ведення сільського господарства та використання нових, більш продуктивних сортів і порід;
- спрямування фінансових потоків на розбудову соціальної інфраструктури сільських територіальних громад, що мають позитивні тенденції розвитку та більшу кількість сільських жителів;
- залучення до розвитку сільських територій суб'єктів підприємництва, що здійснюють виробничу та комерційну діяльність у сільській місцевості, або за рахунок продукції, виробленої в сільській місцевості.

4. Розвиток конкурентоспроможного промислового сектора (оцінка 0,07813).

Одним із пріоритетних завдань регіональної політики є створення конкурентоспроможного промислового сектора, який забезпечуватиме внутрішні потреби регіонів і країни в цілому, диверсифікований експорт, збільшення обсягів наукомісткої продукції як основи для інноваційного розвитку економіки, перехід до ресурсозберігаючої та екологічнобезпечної моделі розвитку промисловості.

Основою для розвитку промислового сектора повинна стати технологічна модернізація виробництва, залучення значного інвестиційного ресурсу в пріоритетні галузі, збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції та частки інноваційно-активних підприємств, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, усунення значних територіальних диспропорцій промислового виробництва. Особливого значення набуває розвиток внутрішніх коопераційних зв'язків промислових підприємств та науково-інноваційного співробітництва наукових установ з реальним сектором економіки, що дасть поштовх для інноваційного розвитку промисловості, дозволить підви-

щити концентрацію наукових, виробничих і фінансових ресурсів, сприятиме створенню регіональних промислових кластерів, технологічних та індустріальних парків.

5. Прискорення впровадження реформи децентралізації влади, адміністративно-територіального устрою (оцінка 0,06329).

Впровадження реформи децентралізації влади та адміністративно-територіального устрою спрямоване на підвищення рівня розвитку регіонів, активізацію їх економічної діяльності, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, додержання соціальних стандартів незалежно від місця проживання.

Одним із найбільш ефективних напрямів формування дієвої системи місцевого самоврядування є об'єднання та співробітництво територіальних громад, що сприятиме збалансованому розвитку територій, покращенню добробуту населення, підвищенню якості надання послуг через пошук додаткових внутрішніх ресурсів і реалізацію отриманої можливості самостійно вирішувати питання місцевого розвитку.

Об'єднані територіальні громади можуть стати опірними територіями економічного розвитку в регіоні, тому на їх підтримці доцільно зосередити увагу в першу чергу. Вони мають конкурентні переваги, оскільки в їх межах акумулюються земельні і людські ресурси. Можливість розпоряджатись землею поза межами населених пунктів дозволить проводити власну інвестиційну політику та реалізовувати проекти, які обирає громада. Об'єднані територіальні громади мають активну позицію та налаштовані на зміни, на впровадження нововведень та інновацій. Їх економічний розвиток матиме мультиплікативний ефект на сусідні громади регіону, а позитивний досвід надаватиме останнім позитивний приклад для наслідування.

Крім того, реалізація реформи децентралізації влади та адміністративно-територіального устрою має забезпечити:

- підвищення фінансової, правової, організаційної спроможності регіонів;
- отримання додаткових фінансових ресурсів для розвитку інфраструктури регіонів;
- стабільне фінансування програм і проектів регіонального розвитку впродовж всього строку їх реалізації;
- консолідацію ресурсної бази для вирішення складних завдань міжтериторіального значення;
- стимулювання громад до надання якісних освітніх, медичних, адміністративних, соціальних послуг;
- підвищення ефективності управлінських рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері стратегічного планування та фінансування регіонального розвитку;
- посилення взаємодії органів місцевої та центральної виконавчої влади з питань регіонального розвитку.

Висновки. Таким чином, виділені пріоритети регіональної політики, такі як захист регіональних інтересів і єдність територіального простору, запобігання поглибленню диспропорцій регіонального розвитку, раціоналізація

структури сільськогосподарського виробництва для підвищення його продуктивності, розвиток конкурентоспроможного промислового сектора та прискорення впровадження реформи децентралізації влади, адміністративно-територіального устрою передбачають подолання наявних загроз і створення нових можливостей для розвитку регіонів, запобігання втраті уже здобутого рівня якості життя населення, взаємозв'язок структурних і соціальних змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабець І. Г. Стратегія економічної безпеки інтеррегіонального співробітництва України в умовах євроінтеграції : дис. ... д-ра екон. наук : 21.04.01. Київ, 2013. 403 с.
2. Бондаревська О. М. Економічна безпека регіону як визначальна передумова соціально-економічного розвитку регіону // Актуальні проблеми економіки та менеджменту : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя : СІЕУ, 2018. С. 61–64.
3. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики : аналіт. звіт. Київ, 2013. (Підтримка політики регіонального розвитку в Україні : проект ЄС). 341 с.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Результати реалізації державної регіональної політики // Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/rezultati-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki/>
6. Прокопюк А. Державна регіональна політика: наукові підходи та світові практики. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. № 6. С. 14–18.
7. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

8. Топчієв О. Г., Безверхнюк Т. М., Тітенко З. В. Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики : навч.-метод. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2005. 224 с.

REFERENCES

- Babets, I. H. "Stratehiia ekonomichnoi bezpeky interrehionalnoho spivrobotnytstva Ukrainy v umovakh yevrointehratsii" [Strategy of Economic Security of Interregional Cooperation of Ukraine in the Conditions of European Integration]: *dys. ... d-ra ekon. nauk* : 21.04.01, 2013.
- Bondarevska, O. M. "Ekonomichna bezpeka rehionu yak vyznachalna peredumova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu" [Economic Security of the Region as a Defining Prerequisite for Socio-economic Development of the Region]. *Aktualni problemy ekonomiky ta menedzhmentu*. Zaporizhzhia: SIEU, 2018. 61-64. [Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
- Prokopiuk, A. "Derzhavna rehionalna polityka: naukovi pidkhody ta svitovi praktyky" [State Regional Policy: Scientific Approaches and World Practices]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 6 (2016): 14-18.
- "Rezultaty realizatsii derzhavnoi rehionalnoi polityky" [The Results of the Implementation of State Regional Policy]. *Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy*. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/rezultati-realizatsiyi-derzhavnoyi-regionalnoyi-politiki/>
- Rehionalnyi rozvytok ta derzhavna rehionalna polityka v Ukraini: stan i perspektyvy zmin u konteksti hlobalnykh vyklykiv ta yevropeyskykh standartiv polityky : analit. zvit* [Regional Development and Regional State Policy in Ukraine: Status and Prospects for Change in the Context of Global Challenges and European Policy Standards: An Analytical Report]. Kyiv, 2013.
- Topchiiev, O. H., Bezverkhniuk, T. M., and Titenko, Z. V. *Rehionalnyi rozvytok Ukrainy i stanovlennia derzhavnoi rehionalnoi polityky* [Regional Development of Ukraine and Formation of State Regional Policy]. Odessa: ORIDU NADU, 2005.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2021 р.